

کابل

سنگاره
۱۶
۱۶

زموډدگران هیواد دپایتخت کابل دپل خشتی مبارک مسجد جامع
چې زموډد متدین او شریعت پالونکی ټولواک همایونی معظم اعلی حضرت په امر
او هدایت په عصری ډول ترمیم او ښکلی دړیدی او د اسلام د ادیت روڼه نمونه
تخل کیږي، کوم مواد چې ددغی ښکلی او تاریخی ودانۍ ښکلا ته نې سر او
سامان ښکلی دی په پورتني قوټو کښی ښکارېږي .

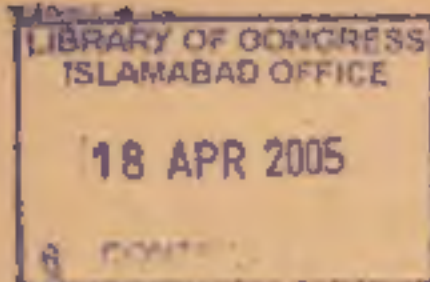
ادبی نثره زمازبه

داگوچنی توتی چی (زبه) نومیری پدی کبی دیو یر و بنکلو
 السانو تصور طوافونه کپییدی
 هغه پیری آرزوگانی چی پده کبی نحای نیولی دی نودزبه
 لوم نه ورسره بنالی بلکه بنالی چی دغوینو آسمان لی و بولو .
 وده ته پیر و محبتو کپه را کپی ده او پیر ته لی کوچ نحی کپییدی
 اولکه نور نحی زه و نه پیر مرده شوی ندی .
 به عوض کپی ددی چی دد نوادسرو او سپنوز رو به امید فشار پراسی
 دالسالی فرشتو به هیله لی محان زهیر کپییدی .
 دلته چی هرغه خواشینی راغلی ده دی لی له خپل حال خنجه
 لدی کپی زولی او به هر وخت او هر و تودو او سپ و کبی تازه او
 منحل وی .
 دلته دجهان منافقونو اقامت ندی کپی هرغه لی چی کپی وی
 پریوه پاک ادبی آلايشه عشق بناوی او که و پوینتل شید سپیشلی
 عشق سره پیر آشنادی .
 دناو ده چارو سره لار نه لری او نه غواهی چی پیر خپله سپینه بیا به
 بالدی توری قیالی پیدا کپی .
 محکمه چی دماهر و یانو و ارزوگانو ته همیشه تسلیم دی او محکمه
 ویلاي هم چی «زمازبه» یاد ماهر و یانو د او بو آله» (هارولی)

ددید او په هیله

زما محبوبی ستاد لیدو به غشی او هغه لطف چی ومانه دی و کتل
 تراوسه خوشحاله زبه لرم - که د جدالی به توره شپه کی زما دحرمان
 تودی او لیرانه او پکی را توی شوی نه محه غم لری ؟
 دوصال ددرخشانه لمر بلوشی بریخی او ژر به داوینکو د شبنم
 اثرات یوسی هغه به غوک وی چی دپسر دفراموش کاری خنجه
 الکاو کپی ؟
 طوفانی او خروینیدولکی محبی ددریاب و غیری ته پناه راوی
 او سهار د ساحل دخلیدولکو شغلوالر باقی نه وی .
 نولن چی موو یو دبله و داغ سره کوو هرگونه چی سره لیری یو
 بیا هم دگلانو غوږ پدوپه طراوت سره به یو دبل به دیدار کامیاب سو .

د امتياز خاوند: د طلوع افغان نشراتي موسسه
مسؤل مدير: زلمي (بارك)

کالني بيه

کندهار

مياشتني خپرونه
ادبي، تاريخي، اجتماعي، علمي
اداره: د شهيدان ووات
د تاسيس کال ۱۳۳۹
د يوولسم کال يوولسمه کښه
پرله پسي کښه ۱۳۵
په کندهار کې (۲۸) افغاني
دهيواد په داخل کې (۳۳)
په دباند ليوهيوادو کې پوهالار
د سلواغي مياشت
۱۳۳۹ لمريز کال

ددې گڼي مضامين

زما زده
په ټوانه کښې د نهضت نڅي
په منځني پيړۍ کې د فرانسې ادبيات
د سقراط تر اړوي اچا هل
لښکرگاه
افکار
د چهلغور د ټولنې کيندنې
د قدرت کارنامې
د نړۍ د مشهورو شاعرانو، رڼې
د غونډۍ غطار
ادبي مکتوبونه
دهيواد د ټولنې خطاط او محقق مورخ پير د گډوډۍ
خاطره
سخن مجلې ته يوه کتنه
د کوه نور الماس
د خوب په عالم کې
نورمي مه زهيروه
د پښتني دوهم مخ
۱ مخ
۲ مخ
۵ مخ
۶ مخ
۸ مخ
۹ مخ
۱۱ مخ
۱۳ مخ
۱۵ مخ
۵ مخ
۱۶ مخ
۲۱ مخ
۲۲ مخ
۲۸ مخ
۳۰ مخ
د پښتني درېم مخ

د کندهار دولتي مطبعه

20

سید
مقام

بسم

الحمد

والمناجاة

والتسبیح

والتطبیع

والتفویض

والتواضع

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

والتوکل

په ټولنه کې د نهضت زخني

څرنگه چې د طبيعت په جهان کې ځينې
مسلم قوانين دالفاظ او ادارې دپاره کار
کوي .

دغه رڼه په انسان ټولنو کې هم ټولې
نواميس او مقررات وجود لري چې دجامعي
نظم او ترتيب ساتي . دترقي او انحطاط دايک
مړغی او پدېختي غټوټه او عزامل په خپل
وخت او زمان کې ټهلي .

څرنگه چې يو منجم د استرو نومي د
علم او رياضيه ټوله مخي په ټاکلي وخت
کې د سپوږمۍ يا لمر دنيواو خبر موږ ته
راکوي يا يواځې هوا پېژندونکي دمنځه تر
باران او د واورې اوړېدلو څخه موږ ته د
هغو د کيفيت او څرنگوالي وخت او نېټه
راښيي .

دغه شان اجتماعي پوهان هم چې دټولنو
دالفاظ او ارقی مرموز او سرارلي موندلي
دي دجوامع مسوقف ، حرکت او سکون
پرمخ ټک او وروسته بيا په کېدل موږ ته

بيا نوي . وخت او زمان ، علت او سبب ، کچه او
ضرر د ناستي او خوځېدو موقع او لارې راته
ښه بڼه ، که موږ ددې علم د روښانه څراغ په
درلودلو سره د پخوانيو نومونو لپاره حالات

وڅېړو او . هغه وخت د اجتماعاتو په بطونو
کې ورلټوړو ددوي د ژوندانه طرز او د
افکارو څرنگوالي ځان ته معلوم کړو بيا به
او په اوسنۍ عصر کې زموږ د حرکت او

پرمخ ټک دپاره فکري اختلاف او د لارې
پېلوالي مصداق پيدا نه کړي او په اکثریت
سره به خپله دژوند قافله و منزل مقدود ته
روانه وي . داچې زموږ فکر وانه پاشلي او د

ژوند دښکته دپاره مو نظريات سره پېل او
د ټک لارې مو سره جلا دي .

د اجتماعاتو د مسالو قوانينو څخه يو
دادې چې : کله د ټولنو پر افکارو ، آدابو
او د ژوندانه پر تورو اړخونو کمواله او
پېرۍ تېرې شي نو ذهني ټولنه او عرفي عادات

او دژوندانه اوړاو اوزم هم سم ورسره زده پورې
د مثال په ډول څرنگه چې د يوې فابريکې
ماشينونه تر يوه ټاکلي وخت پورې خپله
وظايفه اجرا کولای شي او ځان ته استهلاك

لري . کله چې ماشينونه زانده او تر خپل وخت
داوپدې نوطه خپله دنده په ښه توگه اجرا
کولای شي ، د همدې سببه د کار خزانو
خاوندان کال په کال د ماشينونو زېږېدلي پرزي

په ټولو انښوي او که چيرې موږ تردې پوځه
نظر لوړ کړو او د مادي شېونو وڅرنگوالي
ته څېر شو نو دا به په لومړي فکر ثابت شي
چې په طبيعت کې د هر شي دپاره وخت او

زمان ټاکل شوي دي او تر خپل ټاپي وروسته
بيا په بله پرده کې ځان ښکاره کوي .

د انسانانو فکر او ذهنيت او د ژوندانه
نور دظاهر هم تردې ابدی قانون او تغير

ناپذيره ناموس لاندې دي هر فکر او هر ذهنيت
د ځان دپاره جلا وخت او پېل لوازمو لري ، چې
د خپلو مادي ظرفو په اندازه او طاقت سره
جلا او پر مختک کولای شي .

کله چې زمانې او پېرۍ پر تېرې شي او د
طبيعت د ناموس سره سم مستهلك شي بيا نو
نه سم جلا کولای شي او نه د انساني ژوند او
بشري جامعي د آرزو ښکته او په مجري پوهېدای

مترجم: محمد علی «خواجہ»

په منځني پېړۍ کېنې د فرانسي ادبيات

په منځني پېړۍ کېنې فرانسه د ادبياتو مرکز و. ايټاليا، برېتانيا، اسپانيا، جرمني او نورو هيوادونو ته د همدغه فرانسي څخه د شعر او ادب د پراختيا څپر پدای.

که څه هم په دغو سيمو کې ژبې او د وينا طرز يو ځای نه و، خو په هر سره درلود خو په معنوي لحاظ تر اوسه لا لوېديځه اروپا سره يوه ده.

د علم او پوهې د نيا د پيل ملي ژبې «لاتين» سره پوره يووالی درلوده. که څه هم د کليمې نړۍ د دکتريزې او نورو له څخه نه وه خالي خو سره له هغه بيا هم د يووالي تشکيل نه درلود.

د درباريانو او شوالیهو دنيا هم د سياسي او شخصي شخړو سره سره يوه وه.

د ادبياتو نړۍ هم د اولسي او کليوالي تر اشعارو په ډېره لويه مرحله کې پورته واقع شوې وه. د شمالي ايټاليا ادبي ژبه وروسته تر ايتالوي ژبې فرانسي وه.

په منځني پېړۍ کې د يووالي غوره سمبول الهي کمپنۍ حساب شوی چې په هغه کې پوهان، شاعران او د زمانې لوی خلک د هر څو څخه د دغه ځان لري جهان په چوکاټ کې ځای شوي دي.

د روم لوېديځ ايالت ته نژدې فرانسه وه د اروپا د منځني پېړۍ ادبيات په دغه سيمه کې د هغو د فکر او ادبي يووالي په عمومي توګه د فرانسي له خوا کنټرول کېده.

کله چې داسې زوږي فکر او زړه ذهني توګه د جاس پر شوالو مسلطه وې، د اکتارو تصادم او ذهني توګه شروع کېږي.

هر څه چې هر لوی فکر زوږي فکر له منځه وړي او هر څو څي خپل ځای و لوی او ځوان شي ته پراوړي نو ځکه د طبيعې نوازيو په اساس په دې مبارزه کې لوی فکر بريالی او زوږي فکر ناکام دی.

هېوښتېاري او وخت.

دغه جامعي هغه دی چې لومړی د فکر او د زوږي لیا وخت ورمه-اوم وي؛ او دوهم و نوو ذهني توګه په تصادم او جنجال څخه لار ورکړي. او خپل د ژوندانه اجاب او لوازم په لوی رنگ سره سامبال او خپلې مدني او اجتماعي

زمانې د ايجاپانو سره سم مدني او تعميري فعاليتونه راګرځي پاته کېږي چې دا عمل په جامعه کې د بحث او انتقاد تر عنوان لاندې عرض اندام کوي

ا-م «کرزي»

چاري په لوی تهذيب د ديني اساساتو سره سم ودانې او تعمير کړي. که چيرې يوه جامعه وخت نه پېژندونکي او قدامت پسندوي او د زړه فکر د لمنې څخه نه لاس نه اخيستي نو دلته داسې

شوالېش او دغه غونډولنکي غږی

لکه څنگه چې انگلیسي ادبیات بیوولف سره شروع شوی و همدارنگه د فرانسې ادبیات (دغو بی ازمینه مذهبي آثارو څخه پرته) درولالد په سرود سره شروع کېږي.

دا شعر د هومر تردوري لا ابتدائي دی د کلاسیک له تمدنه اود «گریکورومن» له تاریخه د (ایوولف) په اندازه بی خبره دي.

یوه حماسه لې غلترزره: هرغوی چې ازانگې لې د (شارلمان) د جنگونو له موضوع څخه پورته کېدای. د کلاسیک محدود آثار چې په هغه کې په نظر راځي ډېر کمزوري او اوت وېرک دي.

«اولاد» د قهرمانی شعرونو د یوه زه ډېر په څېر لیدل کېږي چې په لوېدیځه ټوله نړۍ کې د آخ وېب او جنگونو سره تماس لري.

دغه ډول اشعارو ته (رومانس) ویلای شو دا ځکه چې د «رومانس» کلمه هغه شعر او نکل ته ویل کېږي چې د لایني ژبې پرته د رومانس د ژبې (فرانسوي) ایټالیایي، اسپانیا...

ایټالی او داسې نور په یوه کلیوالي لهجې سره لیکل شوی وی چې په دغه صورت ډېر غونډی جدي معلومېږي چې ځان ورته ورسوي.

په وروسته وختو کې دا خبره خپل اهمیت څرګند کړ چې دغه آثارو اساسي خصوصیت چې د مسائلو او حیرانوونکي پېښو سره مېنه او علاقه ده، په ځان کې لري.

دغه اشعارو ډېر پخواني شعر د شانلېان او دهغه د دربار سره تماس لري. دوی د نورو (رومانس) سره د یوناني، رومي او تروجن د تاریخي او افسانوي قهرمانانو

په باره کېي. همدارنگه د «ارتر» ډرطا لوی شاه او دهغه د سردارانو په ماجرائي نکلونو سره وړاندې ځي.

په دې ځای کېي زموږ وينا د دوهمې ډلې په باره کېي ده:

پخوا ترهغه چې دا بحث شروع سي باید ووايو چې د پخواني کلاسیک له آثارو څخه د کلتور او ثقافت له پراختیا څخه د نظم اثر منځ ته راغلل څرګندېږي چې په ۱۱ پېړۍ کې شروع او په ۱۲ پېړۍ کې ښه پوره وده وکړه.

په همدغه دوره کېي پوهنتونونو او ډېره ښه ډله غوره کړه. په فلسفه کېي د پوښتنې او تنقید روحیه پیدا شوه او اصلاحات پکېي ودول، دادمنطق او ماوراءالطبیعه فلسفې آبیلاړد زمانه وه.

په همدغه زمانه کېي د زده کړې لپاره لومړي ځل یوناني او رومي یو شمېر کتابونه ترجمه شول؛ همدارنگه د (جان سانزېري) اوه ډېرو نورو لایکو متفکرانو اود یونان د پوهې د انکشاف دوره حسا کېږي.

سرودونه هجویات او رومانونه په ډېره پیمانه منځ ته راغلل خودومره خبره ده چې هجویات او سرودونه چندانې دوام و نه کړل او رومانونه پخپل حال پاتې او منځ ته ولاړل.

دمنځني پېړۍ د جنگونو په زمان ډېر او ترټولو لوی د تروې د رومانس د کلاسیک موضوع وه چې په ۱۱۶۰ کال کېي د فرانسې د شمال ختیځ سیمې شاعر (بنوادسنیت مور)

په وسیله لیکل سوی او ددغه کتاب لیکونکي عقیده درلوده چې دا کیسه دهغه سپړنه چې تر «هومر» لې زیات معلومات درلود اخیستې ده.

د آروجن ډله پېگناه ښي او يونانيان
خطراتك او بهري كولكي بولاي سر پرېره پر
هغه داسې عقیده لري چې د انسانانو په
جنگي وکښي دار باب انواع دشاملېدلو په باره

کښي د هومر په شان تېر ولسي لودي داسې
د آروني دېر بادي د تاريخ د کتاب ليکونکي
«د اريس» نومېږي، ځنگه چې د هغه ساده
لاټين څخه غږ کښي پري د نوموړي دغه اثر د
لاټيني ادبياتو د انحطاط په دوره کښي ليکل
شوي بو خيالي اثر دي چې چنداني باوري
او مستند نه دي .

د دغه زماني يوه بله اېښه هم شته، مگر
نه د آروني په باب کښي د هغه په شان تاريخي
رومانونه په نوي پېړۍ کښي هم ليکل شوي
دي، لکه د تولستوي جنگ او سوله چې
غواړي دا خبره ثابتې کړي هغه چا چې په
حقيقت کښي پر روسيه باندي حمله کښي رول
او اواره کول ناښايون دي .

«بنوا» لکه د «د اريس» د کتاب په شان د
يو بل کتاب د آروني د جنگ ياد د ايتونو په نامه
د «پکټيس» اثر څخه لي هم استفاده کوله
دغه دوهم اثر تر اوږدې اثر ډېر ښه معلومېږي

خو د دغه مستندوالي هم نه دي معلوم، دا چې
بنوا د دغو او غير مستندو کتابونو څخه ولسي
استفاده کوله او نه دده استفاده د نوموړي
کتابو د قدر او اهميت سبب شو پوره نه ده

مخبر کښي خو د معلومات له مخي دغه کتابونه
ساده او آسانه ليکل شوي وه او «بنوا» هم
کلاسيکي معلومات نه درلود سر پرېره پر هغه
د يو داعر له پاره د «د اريس» او «د پکټيس»

خيالي او روانتيک سېک ډېر جالب او زړه
وړونکي دي، که څه هم بنوا د دغه کتابونه
ماخذ څخه کوم لياقت او ابتکار نه څانه نه
دي شوي خو بيا هم نوموړي کتابونه ډېر

مشهور او د قدر وړ وگرزېدل، په حقيقت
کښي د «آروني رومانس» تاريخ او کلاسيکه
کيسه د اروپا کلتور ته ډېر وړېږي نښه .

د دغه پېژندنې او ربط وړ کولو اساسي
ټکي د نوي زماني سره د «گرېکوريون»
کيسه وه، د هغسي کتاب و چې د ۱۹۳۰ پېړۍ
د لوستونکو د ذوق سره سم ليکل شوي او په
خيالي شعرونو کښي لي د يو نوي ښوونکي
په شان دي، د «آروني رومانس» په ډېر وړېږي
ترجمه شوي او ډېر ليکوال د هغه پر بل
باندي لاسلي دي .

د دغه کتاب په مخ تر اوږدې پورې
دده خپل کتابونه و خصوصاً د آروني د
بر بادي د تاريخ کتاب چې وروسته په ۱۹۳۰ پېړۍ
کښي د کايډو د کولمبوس په نوم ليکل شوي

او په هغه کښي لي د بنوا نوم هم نه دي ياد
کړي ډېر نفوذ لي پيدا کړ، نوموړي کتاب
د اريکا په قاره کښي يې ساري نفوذ او
موقفيت حاصل کړ او د آروني لسه رومانس

څخه ډېر زيات په ايتالوي، فرانسوي، آلماني
دلمارکي آيلنډي، چيک، سکاتلنډي او
انگليسي ژبو سره ترجمه شوي دي، د آروني
کيسه د دوو لارو څخه پرېتانه نه ورسېدله .

۱- د ۱۹۳۰ کال په شاوخوا کښي يو کاجو
د ايلوستيراټو په نوم يو شعر چې د آروني د
رومانس يو صحنه لي شرح وړ کوله ليکلي و
دا شعر چې د آروني د يوې نجلۍ په باره کښي
چې د يوه يوناني په کمپ کښي وه ويل شوي
او چا سر هغه اقتباس کړي د خپل کتاب د
موضوع نوم لي «آرونيوس» او «کريسانټي»
وتاکه .

۲- د يو لاټيني کتاب فرانسوي ترجمه
په دغه باره کښي په ۱۹۷۴ کال د «ويليم
کاکس» په وسيله په انگليسي ژبه ترجمه شو

ښاغلی «نوميالی»

د سقراط تربیوی تجاھل

منکر سقراط پدې ناره پسې سر و نه -
کړنځاره او له ای د هغه سړی و نیولو ته
هڅه وکړه .

مخامېدونکي سړی چې تر سقراط پوری
راورسېدی، نوای و سقراط ته وویل:

آیا غوږنه اری چې زما ناري دی اړېدای
وای، او هغه تېنېدونکي قائل دی راگرحوای
وای .

سقراط وویل: قائل یعنی څه؟

مخامېدونکي: ناپوه! قائل هغه چاته
ویل کېږي چې وژل کوی.

سقراط: اوس وپوهېدم یعنی قصاب .

مخامېدونکي: ای بسېدېنځه بسېدهوره
قائل هغه څوک دی چې خپل همنوعه وژني.

سقراط: ښه یعنی سپاهی .

مخامېدونکي: آخ بې مغزه! قائل هغه
څوک دی چې خپل همنوعه په صلح او آرامي
کېني وژني .

سقراط: ښه نو جلاد و .

مخامېدونکي: اوه پدې نا و هو! قائل
هغه دی چې خپل همنوعه په خپل کور بلکه
پخپل بستر کېني وژني .

سقراط: اوس پوه دوم، یعنی طبیب .

مخامېدونکي سړی ئې ښه ستړی کړ او د
خپلي مخمستې غځه را وگرزېدې او پر خپله
تړه لاړ .

پوه سړی په بل پسې خورا په چټکي
مخامېدله، سقراط ئې د ليرې په سترگه شو
مخامېدونکي سړی ور لاري کړه چې: ها-
تېنېدونکي را وگرځوه .

ښایي چې د «چاسر» د شعر دغه انگلیسي
ترجمه اود هومر خپل اثر په آریلوس او
کراسیپا کې د الهام منبع گرزېدلې وي.

نور زو مانولې هم لکه د آنیاس، تیر
او اسکندر رومانونه د انکولو په عجیبه
څېر لو سره د منځني پېړۍ د خلکو د ذوق او
اشتها سره سم تر اوسه اوج وې شوي دي .

اسوی فیلسوف ارسطو چې د اسکندر
ښوونکي و، د «کالیستز» پنامه پسې وراره
درلود چې په فتوحاتو کې ئې د اسکندر
سره ملګري کوله او د هغه د فتوحاتو
تاریخ ئې چې بشپړ نه دی په یادګار پراخه او
چې اوس له منځه تللی دی .

تر هـ ۳۳۶ وروسته اسکندر د پسر ژرد
فانتیزیانو لپاره ښه موضوع شو، په دې
معنی چې دده عجیبې ماجراوې په ختیځ
کېني د رومانو څوک او خیالي کتابو موضوع
وگرزېدلې .

د دغه اثر په شان د «جولیس والیر» کتاب
دی چې په هغه کې اسکندر د هند د
عجایباتو او مخینې نورو کیسو په باره کېني
ارسطو ته لیکلی و؛ اوس هم د فرانسې د
مژنيک په مخینو کلیسا لیکوالو کې د ارسطو مکونه
د هندي حوړې نجلۍ سره لیدل کېږي .

عبدالهادی (۱۰۱)

د تاریخ پاڼه

د لښکر شاه د کتاب مخینه

لښکر شاه گاه

اوس د لښکر شاه یا لښکری بازار نوم وېر اوړ بدل کېږي؛ دېر خلک
لښکر شاه ته ننګ را اټک لري، دېر خلک بیا د لښکر شاه د آبادۍ
خپری کوي.

د هلمند د ناوې د آبادۍ په پلان کېنې اوس بیا لښکر شاه
مرکزیت پېدا کېږي.

ولې دا ځکه چې لښکر شاه نوی ځای نه دی، بلکه زموږ د
وطن تاریخي ځای دی چې له پخوا مخه دېر شهرت لري.

ښاغلي کهزاد زموږ د وطن مشهور پوځ او د لښکر شاه د
کتاب مؤلف په یوه لنډ تاریخي بیان کېنې لښکر شاه داسې
معرفی کوي:-

ددې بیان تشریح

یا د لښکر شاه د لنډ تاریخ

لښکر شاه چې د بست په بغل کېنې واقع ده
د ۳۹۴-۴۹۰ هجری قمری سنې په حدودو کېنې
نومړی پلاد سلطان محمود غزنوي په امر او
اراده سره آباده شوه، چې وروسته کي زوی
(محمود) د لښکر شاه آبادۍ وېرې کړې او
بیا ددوی اولادې د لښکر شاه د ښو ماڼیو او
مجالو آبادیو مخه کار اخیست.

لښکر شاه د غزني تر خرابۍ وروسته د
شوری علاؤ الدین د قهر او غضب په اور وسوه
ځکه تر مېم شوه، بیا وسوځله او بیا ونیول
شوه او څوچې چنگیزی مغولاو د منځکې
سره یوشی کړه، او هوډ تیمور د اتم، قرون
په او آخر وکېنې د لښکر شاه د ولو او بندو په
وېجاړولو سره نه یوازې د بست او لښکر شاه
ژوند ته خاتمه ورکړه بلکه په هغه سیمه کېنې
لی د عمومي ژوند کمبله ټوله کړه.

هغه وخت چې امیر سېکنګین د سلطان
محمود غزنوي پلار په سنه ۳۶۶ هـ ق کېنې په
غزني کېنې د نخت کېنې ووست، نو لې وغوښته
چې خپل د حکومت دائره اړته کړي نومړي
لې د افغانستان شمالي ولایت خراسان او
زمیند اوړ په خپل تصرف کېنې راوستل؛ پدغه
وخت کېنې بست او د هلمند منځنۍ سیمه د
بست د ښار د دوو محلي حاکمانو په لاس
کېنې وه، او هر یوه غوښتل چې ددغې سیمې
امارت د هغه پل مخه لاس ته کړي.
د بست د ښار حاکم «طغان» نومېدی او
دده د مخالف نوم «بای توزه» و.
بای توزه غوښتل چې د طغان مخه ددغه ذکر
شوی سیمې حکومت ونیسي نو ورته پورته شو.

د سېکنتگين د مخ پټي په وخت کېني «خلف»
بيا د سر کېني خيال پيدا کي، د تخيني گايو
لکه: پوښتج او قهستان په نيوالو پسي شو.

په دې وخت کېني سېکنتگين مخ شو، او زوی
نی سلطان محمود پرتخت کېنيوست.

سلطان محمود

په (۳۹۰ هجري)

کې د يوه لوی لښکره

سره پست ته راغی

او پر سينان

حمده وکړه، او

خلف نی کلاپند

کې، خو بيا

وېخني، په دغه

ډول خو واره

نور هم (خلف)

سلطان محمود

سر کېني وکړه او سلطان محمود په بيا وېخني
خو آخر کې گردېز ته واستوی او هلته مړ شو
او پر کېنه هلمند يا سينان هم د سلطان
محمود په وخت کېني د غز لوی دربار تابع شو

نو دغه وخت (۳۹۰-۳۹۳ هـ) چې سلطان محمود
د خلف سره مواجه شو او سيناتالی ونيوی
نوددې دپاره چې سينان وساتل شي د يوې
عسکري چوڼۍ د آبادولو په فکر کېني دو

هغه چې د سينان په مخ کېني نی د پست مخه
يو فرسخ ايری د هلمند پر غاړه لښکرگاه
آباده کړه.

د سلطان محمود تر مرګ وروسته بيا
سلطان مسعود په لښکرگاه کېني وېری آبادی
وکړې او په نې ارته کړه او د غز لویانو په
ټوله دوره کېني لښکرگاه آباده وه، خو
هغه وخت چې غوري کورنی عروج وکړ او
غز لویانو ته نې ماته ورکړه.

طغان دخپل حریف تاب نه درلودی مخ پر
غز لوی رهي شو، او د سېکنتگين مخه نې کومک
وغوښتی.

سېکنتگين په خو شرطو سره د طغان پر
خوا شو، مخ پر پست راره رهي سو او پای توږ
ته نې ماته ورکړه او طغان نې بيا د پست امير
مدرر کېني، مخکې چې وروسته طغان دخپلې
وېدې مخه مخالفت وکړی نو خبره وجړه نه
ورسېدله چې په نتيجه کېني طغان او پای توږ
دواړه د سېکنتگين د لاسه وکړمان ته قرار
شول، اولدغه وخته مخه د هلمند منځني سيمه
او د پست ښار چې آباد او مشهور ښاری د
سېکنتگين د حکومت تابع شوه.

پدې وخت د کېنه هلمند سيمي چې سينان
يا سېکنتان بلل کېدی او مرکز نې زرنج و، د
معلي اميرانو له خوا اداره کېدی، دا اميران
د صفاريانو له بډا پاتې مخه وه او د سامانيانو

د نفوذ په وخت کېني د هغو تابع وه، مگر
کوم وخت چې غز لوی دولت قوت پيدا کړی او
سامانيان ضعیف شوه، نو دغو اميرانو دخپل
استقلال دعوه وکړه، او هغه وخت چې

سېکنتگين په غز لوی کېني د غز لوی کورنی
اساس کېنيښودی او تر ماورای آمو او هلمند
پورې نې دخپل نفوذ دائره ارته کړه.

او په دغه وخت کېني د صفاريانو د پاته
اميرانو مخه ابو احمد خلف ابن احمد په
سينان کېني حکومت درلودی.

کوم وخت چې سېکنتگين د پست لړنيولو
وروسته د هند په فتوحاتو مشغول و، نو
«خلف» نامی له موقع مخه استفاده وکړه او
پراست نې حمله وکړه، مگر پسله هغه چې
سېکنتگين له هغه راوګرزیږدی نه یوازې
نې د پست ښار تخيني ونيوی بلکه ماليات نې
هم تخيني واخلستل او وروسته نې حلف وېخني.

د «مړونده» ټا ۴۵

افکار

د دغې مانتول:

چا چې یو وار عهد مات کړ اضافه تردې باید اعتماد پر و له کړه شي. (شکسپیر)

پټه خوله:

ددې لپاره چې نور کسان خاموشي ته را وېوای، لومړی باید لاسو پخپله پټه خوله شي. (سنوېکا)

ستر خدمت:

که یوه پردی - پری نه یوه گوله وپوږی به دې عذیده ورکړی چې ټوله انسانان یو د بل وروڼه دي، نو بشری ټولنې ته مو ستر خدمت کړې دی. (۰۰۰)

عدل:

عدالت د یوه کامل انسان د شرافت پانگه ده څوک چې ددغې لږکې عطایې خاوار وی کامل انسان، او څوک چې د همدې فاقد وی ناقص انسان المل کړی. (۰۰۰۰)

دوستی:

هېڅ عذیم تر ناپوه دوست خنډ نا که نه دی. (فولتن)

په دوستي کې واقعي خوند سته، بدېښه کسان دا لذت نسي ځکه لای. (۰۰۰۰)

رحم:

پر هغو پاندي چې پر مخکې ژوند کوي رحم وکړه ځو هغه پر نا پاندي رحم وکړي چې په آسمانو کې دي.

زوی عماراتو و شمال ته په ډېر ښکلی او ماډرن صورت شروع شویدی چې اوس بیا لښکرگاه دهلند دغاړی مهم مرکزي ښار دی.

نو علاؤالدین جهانسوز غزني ولوی او وې سوغی؛ بیایي د بست وخوا ته مخ کي او هغه آبادی چې غزنوی پاچهانو په دغه سیمه کې کړی وې، ټوله ئې خرابی کړی چې په دغه خرابیو کې لښکرگاه هم وړاندې شوه (۵۴۵هـ) خو بیا هم لښکرگاه تر لس، پنځه لس کاله خرابی وروسته د غوریا نود نورو پاچهانو له خوا بیا ترمیم شوه او د کندیاري وې و مرکز بدله.

د لښکرگاه دوهمه خرابی د مغولو په وخت کې پېښه شوه چې یو پلا چنگیزی لښکر پانگه کړ؛ او بله پلا کور و لومړی په (۴۸۷هـ) دهلند ټوله شاوخوا تر سیستان پوری داسې خرابه کړه چې بیا چا ژوند پکښې ونه کړی او له همدې وخته تر اوسه خرابه ده ځکه لومړی د بست او زرنج ټوله ولې او بدونه خراب کړه او د دهلند او به ئې له دغو آبادو ښارو څخه قطع کړی چې په دغه سبب د انسان واپات د کندیاري امکان وړک شو؛ تنه باعونه او زرغونې مځکې وچ دېږونه شوه.

د وچوبی له جهت د خلکو ژوند سخت شو. زرنج، بست او لښکرگاه متروک شوه او خلکو کوچ وکړ.

لنډه دا چې د دهلند د غاړی مشهور او معمور ښارونه چې یو وخت د افغانستان پر نفوسه برخه وې - د چنگیزی لښکر تر خرابی وروسته داوبو د لاسه دلو په سبب وړان او خراب پاته شول، ځواکس بیا د متبوعه حکومت په توجه د دهلند د ښار وې او د لښکرگاه په آبادی ټوټی پوری شوی او امید سته چې

بیا ژر خپل پخوانی جلال ته ورسېږي او د افغانستان د آبادو اوسر سبز و سیمو په قطار کې په خپل ممتاز موقعیت وساتي. د لښکرگاه د اوسني ښار عمارات د پخواني

محمد احسان آرام

د لرغون پېژندوونکو د موسسې غړی:

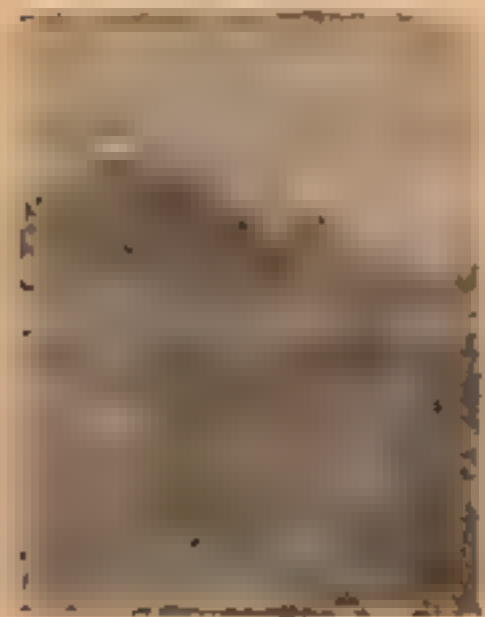
د تاريخ يوه ټوټه

د چهلغور د غونډۍ کينډۍ

سر وی:

د یوه لرغون پېژندونکي
د کار شروع چې د هغه په
واسطه کولای شي ځان ته
معلومات پیدا کړي داسې
وی:
په نظر کې نیول شوی
حوزه یا غونډۍ په کومه
دوره پورې اړه لري سائنسي

د چهل غور غونډۍ د کندهار د ولایت د بسحوانی د ولسوالۍ
په یوه برخه کې واقع ده.
مخکښې تردې چې د چهلغور د غونډۍ د کینډۍ په باب چې
هلته د جیمز امریکایي او زما له خوا کړی شخړولیکو د کینډۍ
مفهوم دیوې مېنډۍ په توګه پیاوړول غواړم.
د انګلیسي نامتو لرغون پېژندونکي د متل له مخه چې خپل د
نېکه د لرغون پېژندنې په کتاب کې لیکلی دی:
د کینډۍ معنی د خلکو کښول په هغه دوره کې دی، په د
آثارو په لاس راوړل.

د چهلغور د کینډۍ حوزه
چې درې نیم زره کلن
تاریخ لري

د حیولوژیکي تصادف و
یا د باران په واسطه آثار
د خاورو څخه راوتلی وی
په مېنډۍ یا زروستۍ برخه
کښې واقع وی مثالونه
کړي.

د پروړ د دورې خاورین لوښی، یوه ایرین مهر او یو د پروړ واور
د لاستې سره چې د چهلغور په سیمه کې لاس ته راغلی دی.

په دې اساس هر لرغون پېژندونکي چې عوامې یوه سیمه تر
کینډۍ لاندې وایي، لومړی باید څیړ شي چې څه ډول سروی
و کړی او څه ډول کینډۍ شروع کړی.
پیلې، پیلې لرغونې دورې دیو او ال څخه جلا کړی څه رنگه
آثار په مکمل او اصل شکل سره د سیمې څخه راوباسي.

وروسته تردې چې ورته ناپته شوه چې خپل هدف ته رسېدلې
دی به کار شروع کړي، عموماً تارېشې ځایونه د پورته څخه د
کښې وخوا ته کېدل کېږي.

د لرغون پېژندونکي دپاره چې غاړې ونه کړي د کار لومړی
برخه دی او پر یو یادونه پر دوه خط کشې کړي، ددې دپاره چې
کلیچر و څه غمې کېدای شي باید په لیرې سیمې شروع وکړي.

ددې دپاره چې د لیر آثار د پټ سره ځنې شي لومړی باید پټ
پاک کړي بیا په لیرې سیمې وگرځي. په هغه ځای کې چې هر
وخت د ځاو و راتګ بدلېده، لرغون پېژندونکي باید تر د لومړي
طبعي آثار راغونډ وکړي او د راتلونکي آثارو په راټولولو پیل
وکړي، په دې پیل د آبه دورو په کلیچر او ژوندګۍ معالطه
له پېښېږي.

که دغه تیری شوی دورې سره کړی شوي او د کېدو په لاس
راغلي آثار مات شوي؛ په نظر کې نیول شوي آثار او معلومات
لاس ته راځي.

اوس هغه کېدلې بېانو چې د امریکایي «جیمز» اوزماله خوا
په چهلغور کېږي.

چهلغور:

موقعیت یې: د شمال له خواتی قلعه سید، د جنوب له خواتی
د سلوات غونډی یا د سلوات غار، د خلیج له خواتی د مهاجرینو
غونډی او د اوبدېخ له خواتی بالاده پرته ده.

په تېرو لسو کلونو کې دغه سیمه د نور وسایټونو سره چې پر
شافو خواتی راگرځېدلې دي، د امریکایي لرغون پېژندونکو له خوا
سروې شوې وه او د لومړي ځل دپاره «جیمز شیمز» ددې غونډی
په کښندو او څېړلو پیل وکړ.

د لومړي دورې کېدنې د زرو (۱۰۰۰) په دورې پورې اړه لري.
ددې غونډی کېدنې عمومي شروع شوي او وروسته له یوې
میانې. د پېوالو او د هغه د ځونو د ودانولو د طرز په موندلو
پیل شوه. دغه د پېوالو له دپاڅه دای څخه جوړ شوی وه، وروسته

د کېدو په وخت کې سپین حطاب به مخ ته راغله، هر کله چې مو
خطونه یوځای کړه د څنډو شکل یې غوره کړ، خو څرګنده سوه
چې د زمانې په تېرېدو سره یې د سپین خط شکل غوره کېدې، او
زموږ کار یې یوه اندازه آسانه کړ.

د د پېوالو له په مختلف شکل سره دی چې یوه کوټه د پلې سره

نېلوی موږ وکولای شو
چې د لومړي سیمې څخه
لس کوټې لاس ته راوړو.

اوس بیا څه څه پیل
پوهېدای شو چې دغه
د پېوالو له په کومه دوره
پورې اړه لري.

کشف شوي آثار لکه
لیکې پاکو درې د افغانستان
د ژېړو دورې په څېر مزین
شوي بېکه تصویري رنگ
لري.

د برار لیکونکي
ټوټې قلمونه چاپوګان او
غوټه چې د پېړو څخه
جوړې او پېړي ټکلي
دي.

دغه آثار چې موږ دده
سیمې څخه لاس ته راوړل
ناپته شوه چې د پېوالو له او
دغه رنگه څپه سیمه د برار
په دوره پورې اړه لري.

باید وویل شي چې موږ
دلته ۳۰۰ قبرونه هم پېدا
کړل چې د قبر پېدا شوي
آثار هر یو کولای شو د برار
د دورې څخه وپېژنو؛ آثار
لکه: غمې، ګوتې په سره
رنگ کشف شوي پېدې نالې
چې دقیق وی او په پېلو پېلو
رنگ او کوچني او وی
مړي ددغه ځای څخه لاس ته
راغلي دي او ددغو څېړنو
او کښندو څخه څرګندېږي
چې د چهلغور غونډی
یو نیم زره کاله دمخه ارمیلاد
د ژېړو په دوره پورې اړه
لري.

د قدرت کار نامه

یعنی د ساینس دنیا

قادره تعالی (ج) چی دخپل قدرت په لږ کسی د مخکې هستی وړولو له . د مخکې په هستی کس
لی دخپل حکمت ره زونه او اسرار مخای کړه .
یعنی مخکې له دانداده مخه دخلفت د مرموزو او پټو اسرارو صحفه کړولې ده ؛ دا د پاک
حدی (ج) د قدرت همه کار نامه وه چی د انسانی خلقت مخکې د مخکې هستی له د انسا لاندو د
ژوند لپاره آماده کړی وه .

<p>په ښکاره تویه د مخکې هستی د ډول، ډول عناصرو مخه ترکیب شوی ده او هر عنصر د آتمې اجزای مخه تخلیق شوی دی.</p> <p>هر آتم د جسمی عالم په مهر یوه کورنۍ ده چې د پروتون پر هسته باندې ایا یو لویه خپل منظم حرکت ته دوام ورکوي.</p> <p>آتم د ابتدای مخه د خلقت د مخکې ایا تر اوسه پوری په دغه ډول او په دغه ډول به وی؛ ټوله مناس محالګری خواص او خاصګری آتمونه لري او د هر عنصر آتم مخان ته خواص مخان ته وزن لري.</p> <p>د عناصرو ترکیب هم په آتمې قرار داد پوری اړه لري چې دا ترکیبی قرار</p>	<p>دادونه او د فارمولو تشکیل ه پاک حدای (ج) د قدرت او حکمت هغه نمونه ده چې د ساینس عالم سر په سجده او غاړه په تسلیم ورته ایښی ده، چې دا ترکیب عناصری قرار د ادونه او د فارمولو ډولونه د مخکې د تخلیق د طرحی سره یوځای مطرح شوی دی، یعنی د عناصرو د ترکیب، تحلیل، امتزاج، دفع طرد، سرعت، حرکت، سکون، تغریب، تراکم، حلول، تجزای او نور داسی قوانین د انسان د خلقت تر منځه منځ ته راغلی او دې قوانینو په لږ کس د انسان د موجودیت د تر منځه وجود درلود.</p>	<p>د ساینس او تکنالوژی د لبا ته توجه هغه وخت چې پاک پروردگار (ج) د خپل مرحمت په لږ کس مخکې پر مخ د انسانانو موجود ظاهر کړ او انسان لره له د عدل قراست او ادراک ملکه وسپارله.</p> <p>انسان ه پاک پروردگار (ج) د حکمت صحفه ته مسوجه شو د خپل تشنه او تجسس او د خپلو ورکړه سوږو ملکو په مرسته له هغه مرموز او پټ اسرار چې د مخکې په صحفه کښی پټ پراته وه کشف او معلوم کړه او پخپله کړه لی کار مخنی واخیست.</p> <p>مثلا هغه وخت چې انسان د مخکې پر مخ قدم کښیښود د خپل ژوندانه له مخی: احیاء جاتو سره مخامخ سو، د دغه احتیاجاتو د رفع کوولو د پاره انسان خپل تشنه دوام ورکړه.</p>
---	---	---

از من و رخ بسازد همه
خبره اسماء کوی

برق در سینه او جو
در ابد او جو جو
موجو به در ابد او
گمیل و مدار او

رسیدل او آورد او
کار نامی او
انرژی او
خدای (ج) او

عنه دی او
جمل شمش که مخی و پاک
خدای (ج) او
هر و پیدا کوی او

نام و مضمون او
عنه او
او
او

ظاهر و دنیا او
عومره او
پیدا کوی او
خدای او

انسان علم او
پاک خدای (ج) او
جلال او
هر کندی او

چی پاک او
عومره او
او

او
عومره او
دی

ای که همه او

د نری او مشهور

او

چینی او

د نوښتګر څانګې

د نوښتګر په څانګه کې
د ورو ورو د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر څانګه

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې
د نوښتګر په څانګه کې

او محقق مؤرخ پسر زندگی

د افغانستان اسلامي جمهوریت د یو ښه مشر او
خوږ والدین په توګه ښه پېژندل کېږي.

استاد عزیزالدین و کیلی
پو پلزلالی د دولتلی مطبعه
د عمومی خطاطی آفرینی
د ۳۳ کلون په دی خواد وطن
په مطبوعاتو کښی پر له پسې
خدمت کوی نوموړی
د یکشنبی په ورځ د ۱۳۹۷
کال د وږی د میاشتې په ۱۶
نېټه د ۱۳۳۶ قمری کال د
ذیحجې د میاشتې د لومړی
و رځې سر د سم د کابل د پانډو
د دیوان پوښکی وکیل الدوله
سردار عبدالله خان
په کلا کی رپرندلی دی
دده اصلی کډی کندهار
دی از رگوازه نیکه لای په
۱۱۸۶ قمری کال د ۱۲۷۱ هجرت
تیمور شاه درالی سر د کابل
ته تللی و او بالا حصار ته
لای نزدی استوگنه غوره
کړه نیکه گان لای چی ټول
په سلطنتی دربار کی شامل
او د لویو منصبونو
خاوندان وه په کابل کی
پاتی شول .
د کندهار د دغی لولای

۱۳۱۸ ش کال دهر غومی به
میراث ...
دعوت ...
در عهدش به ...
خطاط به يوم ...
باقی پاتی دو . پیاد ۱۳۱۹
...
... ای سید سی
به قا کو لته کشی
... صفت مقرر شو
ورای ۱۳۴۱ ال دوله ندی
...
دیوهنی وزارت دشو وانی
روزای دریاست خطاط
...
وزارت
خطاطی کاروبه
پای نهر سول

۱۳۲۵ ش کال دلمی دهه - ش
به اوله دعو می مطبعی
دخوش نویسی مصلحتی او
۱۳۳۱ ش کال دمرغومی به
م - ش کی دهخدا مطبعی
دارت اوصافیت مدیر مقرر

استاد ...
احتمالاً ...
الدوله ...
هم استو ...
نوموری ...
اول ...
...

۱۳۴۳ کال دوی په
مياشت کې د کابل کالني
مدیر پدېست مدرراودهغه
ضرورت له مخې چې مطبعې
پوآن لومړی درجه خطاط
ته درلود پخپل فني او مسلکي
کار باندې باقي پاتې شو.
وروسته په ۱۳۴۴ کال دوی
په مياشت کې د دولتي مطا
دارت او صنعت عمو مي
مدیر او د ۱۳۴۷ کال په سپټم
کې د خطاطي د عمو مي آمر
په حيث په دوهمه راتله او
تر فوج وکړه چې تر ۱۳۵۰
پورې دغه خپله وظیفه لکه
مخکې چې بنائي پرمخ بيايي
د دولتي مطابعو د مرکز
او ولاياتو داخپار ونيولې
سر لوحې، د پوهنې دوزارت
د پلاو موافقه، تصدیقونه او
پری لیکونه، د تر فوج او
تقاعد کار توله، نقد پرمامي
پادشاهي اعلانونه، اعتماد
لیکونه، د مملکت په کارکو نه
جنوري او د کتابو او مجلو
پشتي ټوله دده په قلم لیکل
شوی او د محراب او منبر
نشانونه هم ده رسم کړي
دی او دده د ماهر وگوتو
محصول دی او هم د سلطنتي
دربار دوزارت د خطاطي
چاري د نوموړي د رسمي
وظیفې مخه غمبول کړي
او د خارجه چارو دوزارت
د خطاطي مخکې مهتم
فرمایښونه هم په ده پوري
اړه لري.

هغه مهرونه او ټاپي په رسمي
دفتر وکړي لیدل کيږي او هم
د انفرادي کسانو لکه مخا زه
لرونکي او درملانو لویو لویو
په مرکز کې لیدل کيږي دهغو
ټولونو شتي دده د قلمي آثارو
مخه دي.
دا استاد وکولای د لغاتې او
خطاطي آثار لومړی عمل د ۱۳۴۷
کال د زمري په مياشت کې د کابل
بناروالي په سالون کې او د
دوهم عمل د ۴۸ کال د خپلوا کې
د جتن په لاند اړتون کې د اندازې
پاړه کېښودل څو چې دهغه
په لیدنه خلک حیران پاتې شول
چې د کابل ور مخیانو دهغو په
ستاینه کې ډیرې خبرولې وکړي
د جاعلي عزیزالدین دده هذر
نو استاد دده خپل پلار چې
نظام الدین خان د حضور ناظم او
د افغانستان املیانو پخوانی
ناظرې چې په اوه کلنۍ کې
لی نوموړی په ۱۳۰۶ ش کال کې
دلته او اوس سره آشنا کړ.
خصوصي ښوونکي ته په کوچنۍ
والي اوخوا لي کې ملا شرف
الدین ملا محمد حیدر، مولوی
جمال الدین کندهاری، ملا
عبدالمجید ارغند، هی، ملا
عبدالروف، افغاري عبدالرازق
خان و و چې له هغو مخه یې
عربي او دري کتابونه لوستل
او حساب یې زده کاوه.
مخکې چې په چاردهی کې

ښوونکي له وپلاری لې انتظار
کېږي چې خپل زوی په لس
کلنۍ کې د کابل بنار په اوه
ښوونکي کې شامل کړي.
خو تر اړ وروسته له
د مخینو مخا زیر له کبله
نې له کړای شو چې په رسمي
ښوونکي کې خپل تحصیل
ته دوام ورکړي
مخکې چې ښاغلي وکولای په
دې کتاب کې د سالم شوق
او پراخ فکر خاوند و
نوپه خصوصي د رسو او
باندي د شخصي ښوونکو
مخه په تیره بیا په لیک
کې د خپل پلار ترسترگو
لاندې په ډیر دقت سره لیکي
شو.
دی وائی کله چې د رسمي
تحصیلا تو موقع راته راوړ
نښه تر هغه وروسته ډیر
خوښ شوم دا مخکې چې د
ښوونکي د تعلیماتو په ترڅ
کې دا امکان نه و چې قلمي
صنعت د شپږ ټپاوو اختصاص
و مرحلي ته ورسوم. مخکې
چې تر امانام پوري لیک
کاوه پلار به می وېل دا و چې
وقلم پیدا کولکې دغه جاو
پدانه دولت تانه سپارلی
بنائي قدرلي وپوړلي او خپل
خوږ ژوند په یې خبری سره
تیر لکړي او وېل به یې چې
مور ته پخوا مخکې د ولس دوی
خوږلي ده او د قلم د نور
نیو اولادونو ته بنائي چې
د قلم خاوندان وی.

د عثمانی دوری چاپی اثار چی د سراجیه په دوره کی دکابل له دربار مخکه راټول شوی و دمه محمد ابراهيم دليک د قطعاتو او دقباو او فرماو نو پاتې به نه په ډېر احتياظ زما په مخ کښي ايښودل .

د عبداللّه زاهدی، شيخ محمد عزت او شيخ عبدالعزیز رفاعي دليکونو د قطعاتو ښه والی چی د کوچنيوالي مخه زما په سترگو پاتې شوی دی به می هیر پری .

دوه کاله می د زرین قلم محمد اسحق خان مخه سرليک اخيستل او خپل خط به می دهغه په ملا خط رساوه ترڅو چی بچپله می معذرت وغوښت او وېل چی ستا ليک زما ترسوي ټوړدی لازمه ده چی دخطونو په اقسامو کی هغه د نوږو استادانو او دعثمانی ددوری طرز او روش ته عیب کړی .

استاد وکيلي وائي دمه ورواود ۱۸ پوري دهسکوتباتو اذشونه، پخواني فرماونه، قلمي نسخي دخطو تاريخ په هنر کی زما سره ډیره مرسته کړی ده او دډول ډول کلکيو او په راټولولو کښي هم ځان دخپل پلار داحسان تابع موم .

اوس چی دخطو تاريخ هره پاڼه لیکم پلار می دهغو توضيحاو او کلاماوسره چی په هره برخه کی ماته ښودل زما په سترگو کی حاضر وی .

اوددغه پلارای او استادی دحقوقو په احترام چی دوطن او پاچا خدمت په لار کښي را بالندی اری دهغه عکس می په وانی مطبعه دخپل کار په کوټه کښي می څپرولی دی .

استاد وکښي چی د ۱۳۴۱ کال د لړم په میاشت کی دمعظم همایونی اعلی حضرت له مبارکی خولې په اوه قلمي خطاط لقب سر ټوړی شوی ددغه مطالب داثبات لپاره داسی وائي .

په اسلام کی خط اوه ډوله دی چی دثلث، محقق، یو قیع، ربیعان، رفاع، نسخ او تعلیق په نومو سره منع ته راغلی دی چی په اصطلاح سره اوه قلمه ویل کېږی او د عربو په ژبه خطوط سېمه او په دری ژبه هفت ګانه خطوطه نومېږی .

دليک دقلمي استادان د نسخ او تعلیق له خطوطو مخه یو بل په زړه پوری خط منع ته راوړی چی نومې د نسخ او تعلیق په نامه او وروسته دخبروداسا لتیا لپاره دتعلیق نوم ترور پاندي کېښودل .

داوواوخلورو عدونه چی په اسلام کښي قدسیت لری داووا اصطلاح له هغه مخه مشهور پاتې شوی که نه وی دغه دتعلیق خط الم دی د عربي او خراسانی دری دخطو او په اقسامو کښي هرڅومره چی مختلفې طریقې ومنځ ته

راغلي ځمکه اساس کی هغه مشهور اوه خطونه دی نوځکه په هغه نوم سره یا دپړی اوهغه قطعات چی زه په لاس کی لرم تر ۲۹ ارزه پوری عملایندونکی ته شمېرم .

کون خط هم چی په نوم سره یاد شوی هغه هم دځان لپاره اود مختلف طرزونه لری چی زما دليکونو پارچی هغه ثابتوی .

دهمایونی معظم اعلی حضرت دمبارک فرمان په اساس د ۱۳۴۳ کال د تلوی مياشتي په ۲۴ نېټه د لومړي ځل لپاره دتاريخ دالجمن اوه باختراژانس له خوا (دافغانستان د اوه قلمي خطاط) لقب په رسمي توگی زما په نوم اعلان شو .

اوه قلمه یعنی د اسلام داوواوخطو لیکونکی؛ په افغانستان کتر اوسه پوری چا ته دغه لقب ندی ورکړه شوی .

یو پلزی وکيلي چی د ۱۳۴۷ کال دخپلواکی په جشن کی دمطبووعاتو د مستدل ریاست دتصویب په اساس دخطاطی داستاد لقب گټلی دی . دی وائي . دتور وروسته ډنر ټوناو په هکله

لې کښې هغه ټول انعامونه ، تشدیر نامې او تشکر لیکونه چې د ۴۲۲ کالو خدمت په دوره کې لې اخیستی دي د طلوع افغان دور خپلاني خبريال ته داسې يادونه وکړه .

۱- ۱۴۱۹ د کال د چنگاښ په مياشت کې د همدایوني معظم اعلی حضرت له حضور څخه د بحث له خوا .

۲- ۱۴۲۰ د کال د مرغومي په مياشت کې د همدایوني معظم اعلی حضرت له حضور څخه د بحث له خوا .

۳- ۱۴۲۰ د کال د مرغومي په مياشت کې د حقوقو او سیاسي علومو د فاکولتي څخه تقدیر نامه .

۴- ۱۴۲۱ د کال د لړم په مياشت کې د حقوقو او سیاسي علومو د فاکولتي څخه تقدیر نامه .

۵- ۱۴۲۲ د کال د مرغومي په مياشت کې تقدیر نامه او د مهاجرین د والي د الاحقر سردار محمد نعیم د پوهنې د وزیر او د صدارت د مرستیال له خوا .

۶- ۱۴۲۶ د کال د تلې په مياشت کې د همدایوني معظم اعلی حضرت له حضور څخه د بحث له خوا .

۷- ۱۴۲۸ د کال د تلي د مياشتې په لومړۍ لپاره تقدیر نامه او د لې د پښتو د والي د الاحقر عازي په سالار صدر اعظم له خوا .

۸- ۱۴۲۹ د کال د غبرگولي په مياشت کې تقدیر نامه او د لې د پښتو د والي د الاحقر صدر اعظم له خوا .

۹- ۱۴۳۱ د کال د وري د مياشتې په شپږمه لپاره تقدیر نامه د پښتو ټولنې د ریاست له خوا .

۱۰- ۱۳۳۵ د کال د چنگاښ په مياشت کې تقدیر نامه او د لې د پښتو د والي د الاحقر سردار محمد داؤد صدر اعظم له خوا .

۱۱- ۱۳۳۵ د کال د لې د مياشتې په ۱۸ لپاره دریمه درجه تقدیر نامه د مطبوعاتو د مسؤل ریاست له خوا .

چې د طباعت د اختصاصي کارو څخه ټول کپړي پوره لاس لرم او د پخواني او اوسني اصول سره سم د دیزاین کار کولای شم .

د خط او رسم په مختلفو اقسامو کې هر غوره چې پوهان رسام ماهر هم وی تر څو چې د طباعت په اصول و نه پوهیږي دهیواد د معارفو او مطبوعاتو احتیاجات بشي لیری

کولای او پخپله د دغه عصري طبعاتي فني نقاشي او خطاطي په صنعت سره اوختن لري .

استاد وکیل پوهنیزې چې د نقاشي او خطاطي په څنگ کې کوم بل کار ترسره کړي دی هغه د لومړنيو و تاریخې اثر و تالیف دی چې

په دی ځای کې پوهنیزو د هغو فهرست لیکل کړي .

۱- د دراني تیمور شاه تاریخ په دوه ټوکو کې (په ۱۸ پېړۍ کې د افغانستان د ټولو اخبار او په ټول)

۲- د دراني زمان شاه تاریخ .

۳- د افغانستان د مطا بمو او مطبوعاتو تاریخ .

۴- په دوو وروستیو پېړیو کې په افغانستان د کلي د لیک هنر .

۵- اعلان د پوښتو (سلطنتي دفتر و نه)

۶- د کندهار د خرقې د ریښې تاریخ .

۷- د افغانستان د لومړي امپراطوري وارث احمد شایبای .

۸- د افغانستان د پاچاهانو او خلکو علاقه د (پوښل) د آثارو او شخصیت په باره کې .

۹- د دولتې مطا بمو د پاره د څلور وزیر و حرفو لومړنۍ مجموعه .

۱۰- حیات عزیز (یعنې اوسني تاریخ په څلورو ټوکو کې چې ۱۶ کاله د استقلال د ټولنو وروسته کله په برکې لېږي .

پوهنیز استاد وکیل د خپلو ساتار او پوه

۱۳- ۱۳۳۸ کال دسلوا غی په میاشت کی
دریمه درجه تقدیر نامه د مطبوعاتو د مکتب
ریاست (۱۴ ج ۱) .

۱۳ - ۱۴۴۹ کال د مرغومی په میاشت کی
نغدی بخشش د معظم هما یونی اعلیٰ حضرت له
حضور څخه .

۴- د کابل نیاروالی ته خوا ده پل حشې
د دېع حې اېد شاد حوا گې و لیکه خو به بېست
په حې و لیکه ترره افغانې حشې .

۱۵- ۱۳۴۴ کال د- لواغی د مياشتي په ۲۷
 نېټه د عدلي وزارت له خوا ننديريده
 ۱۶- د ۱۳۴۴ کال د کب د مياشتي په ۹ نېټه
 د لښکرهار د کانال درېاست له خوا امتحان
 ثبت او رسمي بحثش .

۱۷-۱۳۴۷: کال د چنگس په مهال د کبک
دولت پوښي دولت د عرب له حضوره ده ی
(په شش)

۱۸-۱۳۴۸ کل شملو عی دمی ش-ی ۱۴ مه مه
دریمه درجه تمیز مه دایم شملو او کلور
دو وزارت له مقام کچه .

همه ارباب و ده چای و سما در کیلای پوینتری
دهماید بی معتمد اعظم حضرت لاجوردی
و همه ده چای و در بالی شوی ری .

۹۔ دھرم سائن

۴- دین و اخلاق

۳- دمیذہ پال اومہری درجہ - ان
ہذا مطبوعات جانی لی جی و کمیڈی پاری
اخیشی دی

۱-۱۳۳۵ کل دوری پہچانت کی

۴-۱۳۲۷ کال د سلواغې ۴۶۹ لړۍ.

۳-۱۳۲۸۵ گازی و کب و پاشی ۱۹۹۰ به

مختلک چي دهغه د آنا رڼو، وایک و خپله
 بحر هڅند پری په آخره در به شاه دوست، وطن
 پالونکی او د وطن د لویانو قدر پېژندونکی دی.
 همدارنگه همارق پالونکی پاچا او د سلطنتي

در نئی کورای ددغه شخصیت او دهغه د آثارو
مو جودیت ته د قدر په نظر کوری.

بناغلی وکیللی کله کله په دری ژبه پیرا شهام
ویلای دی دغه شهر چی دکندهار په سیمه یلو
ک فی ویلای دی کرا نو او ستو لکو ته ویدای کور
چه خوش گفتم ابل بآن قندهار

۴۵ ای بهر رحمت ایا جو یبا ر

با این جوش غیرت زمان از بوشد

باین موج نهضت جهان از کوشد

بہمان کس کہ این اہر رضوان کشید

سر قصر خاها ن بکیو ان کشید

شهیدان افغان و آریان وی است

سایمان دوران و خاقان و یاسک

دغلا ندی نظم کی دخول آبا کی قبا کی

۱۵ آب د پاره وېلې دي چې په هغه کې لې

خداوند او را آفرید و قیام هار او کا بل به نسبت

12. 12. 12

قندهار خلد آفاقه اعلاي ماست

اشرفی کے، دیوے، حق آہای ما ست

ماز مهر و قوم و مهر وی از جهان نام و است

خاکریز از ما و خاکش سرمد بونمای ما است

ما رآه شهریم کما لجاخرقه بالک امی (ص) است

عالم آتہ بحر یہ کہ بحالتہ ہر فرد الای ماست

صورت شهر صوابر صحیحہ جاریہ

اگر خدایتک و سپاه رپر و ده های بی داست

مازداك زابل و غزاه ر سيد ام المكارف

چند روز اندر بکچی و شیر کمال جای ماست

فصله های آه-پودره جدا کردن به طرح

و بحار این وطن را در تن و فرمای ماست

هر كجاست (۱) شوم خاك قند همار منزلت ما است

هر کجا سر زدم کابل ممکن و مایوی ماست

استاد و کیلی به یوه رباعی کی قدم نه دای
خطاب کړی .

ولم ای آنکه بخود سخت دوچارم کردی

۱۰۰ : فلیم خط و نقش و نگارم کردی

مذہب کی جو بہن مہدی کا بل (ظاہر)

صاحب خدمت و همصداقت دارم کردی

و کيلی پو پلزی په اوسه پوری کی غجان دلیک
په دنی کی مسلم الذبوت استاد بولی او دانی
که خوځ ددغه ټکی سره موافقه نلری زه
چمتو یم چی دعا لمانو په لوی مجلس کی عملاً
امتحان ورکړم .

له همدغه کبله په دوو کلک-ینو نو کښی
دلیافت او موافقت د غر گندوه لپاره سمندو له
لی راټول کړی دی .

د افغانستان ټولو ادیبانو او فاضلو چی
لیکوالو ورته لیږلی دی د معظم استاد، فاضل
استاد، د مشهوره اده قلمی خطاط، بی مثله
هنرمند او خطاط اودغسی نوروال دابو سره
پاد کړی دی استاد وکیل دهما بولی معظم
اعلی حضرت دعمارک نوم طهرایه د پرتو ډول
سره لیکلی دی .

استاد وکیل د خپلی قبیلې په باره کی والی
فوق د پوځل مهرب او پوځول گل دی ابدالی
محمد سلیمان چی په زیرک سره ملقب دی د هغه
کل نوم پخپل نوم لری زوی بالندی کیښود او
اساساً باید چی پوځل وویل شی خو ځنګه
چی د ابدالی طایفې مشرانو پخپلو معتبر
استادو کی په عمومی توګه (فوقل) لیکلی
دی نو له دغه بطلی نظره چی د افغان د تاریخ
د پاچاهانو او لویو شخصیتونو د معتبر او
مستند و اسنادو ویاړه شی له هغو څخه خپل
مخالفان روا نه بولم .

استاد وکیل د خپلی مور لری خوی زیږېښو سره ډیره
مینه لری والی چی د خپلی خطاطی په لومړی
دوره کښی حروف او د پښتو رسم الخط می
د کندهار په مخصوصه طریقه او هم د خراسانی
نسخ په سبک او د عثمانی په سبک بشپړ او ژوندی کړ
نوموړی استاد داد عا کوی چی د خپل
رسمیت د سوابق، لیکوالی او د خپلی کورنی
د قرب او منزلت د اثبات لپاره د کمران افغانستان
د شپالو پاچاهانو په مهر اولاس لیک سره
سمندونه په لاس کی لری .

استاد وکیل دهما بولی معظم اعلی حضرت
دنوازش او مهر بانی څخه ډیر ممنون دی او

د طلوع افغان د ورځپاڼی خبریال ته لوی وویل
د سړکال د زمري په مياشت کی دریش ناروغی
را باندي زور دوی تر څو چی د ابن سونا په
روغتون کی بسترې شوم د معظم اعلی حضرت
حضور ته دا خبره ورسیده شاهان له ذات خپل
د حضور سر یاور د ابن سونا روغتون ته وړا
ولې پوری او دا خبره لری د صدري کلینیک آمر ته
ناکید کړ .

(دغه لوی خطاط اردانشمند زموږ لپاره
پوه هستی ده او دهری هستی ساتونکی لوی
خدای وی خوتاسی خپل ایسا لی کوډش
و کړی تر څو چی داهستی زموږ له لاسه
وله وزی)

پای

ادبی نشر

نوی خیال

خاطره

هر څه چی په ژوند کی خوشحالی راوړونکی
دی ژر تیر پوری او هر پوری لیکن هغه خوږی
خاطری او دلیر پره روڼوی چی زما وستا
معیت پکښی پروت دی هیڅ موله یاده نه وزی
لومړی ورځ چی ستاسره مخامخ شوم او په څیر
می درته کتل کړاوسه می نه هیر پوری اوزما په
ځهن کښی غلېږی .

هغه ستا غتوله چی زه به می د ماینام څخه
تر سهاره ستا د مرستی په انتظار کښی بی تابی
کول هیڅ دیاده نه وزی .

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

ای د آسمان نجونو!

هر ماینام چی پر آسمان باندي غلېږی او
خلک په خپلو چشمکا نو د آسمانه د باره امید-
واره کوی نو تاسی می د تیر و خا طرو شاهدی
یاست کله چی تاسی ته و گورم تیری شوی
خاطری را پیاد پری .

ای ملایم او زړه نازه کونکی!...

کله چی په چلیدلو کښی د زړه خوښوانکی
پوی زما د منشاء څخه منلوی نو ستا د ستاره یم .

سخن مجلی ته

یوه کتنه

عبدالرحمن بلوڅ

د ارهان فاتح او نور و فاموسو د یوه خوراکی لیکي چې د چرک نواح ته و یی او یو ضعیف استدلال هم ورته وړی او هغه دا چې دوی خپله لښکرونه د چرک نواح په ډول پیچي او دغه صفت په پښتو او په دریایانو کې هم شته. دلته اوموړی لیکوال له تصور څخه کار اخیستی دی او حدیث بل ډول دی

د اولس مجده لیکي: بلوڅی یا بلوڅ د بلوچستان د خلکو نوم دی د اکامه په پښتو کې بلوچ دی د پښتو د تلفظ په لحاظ او، اچي په عربي کې د (ج) آواز نشته په عربي کې بلوڅ په اوسني بلوڅ په عبراني کې بلوڅ په اشوري کې پروشو په آرامي په لوی کې پروشو او په بلوڅی ژبه کې بلوچ، بل کپړی. ددې کلمې د تلفظ اختلاف د مختلفو ژبو او لهجو د اختلاف په سبب پيدا شوی دی. په عربي کې د (ج) آواز نشته ددې په مقابل په عبراني کې (س، ص، ث) آوازونه نشته مثلاً د عربي (عاصی) په عبراني (آهی) ویله کپړی او د عربي (حیت، تمود، بهت) په عبراني کې (حیت، تمود، او بهت) تلفظ کپړی او همدغه د بلوڅ لفظ په بابلي لهجه کې بلوڅو ویله کپړی [۵]

محکمې له دې نه چې د بلوڅی کلمې معنی معلومه کړو غواړم چې د پراخوالي د کلمې په باره کې هم یو څو خبرې وکړم او لومړی

(۱۴) د (D.V) دایرة المعارف په خپل لومړي ټوک کې غږ کړې چې بلوڅی یو داندواریایي (Inlo-Iranio) ژبه او د ژبه په شرقی آریایي کورنی کې شامله ده. [۱] (۱۵) د ۱۸۴۹ کال د امریکا دایرة المعارف غږ کړې چې د بلوچستان عمومي ژبه بلوڅی ده چې د هر حاکم، د دغه ژبه کپړی کوی د ژبه دوی مهمې لهجې لري او د (Iranio) (آریایي) ژبو په ډله پورې اړه لري په دې ژبه کې د فارسي ژبې اثر لږ ډول کپړی چې ددی علت هم د همدغو خلکو هجرت دی. [۲]

(۱۶) دغه ډول په انگریزي د کشری کې د بلوڅی کلمه داسې معنی دوي ده چې د ژبه د جنوبي آریایي ښه (Iranic-Class) پورې مربوطه ده. [۳]

(۱۷) د میجر جورج مور کنسټر هم بلوڅی یوه آریایي ژباړلی چې په شرقی کورنی کې شامله ده [۴] د پورتنیو تعیناتو له مخې موږ ویلای شو چې بلوڅی یوه آریایي ژبه ده او د آریایي ژبو په شرقی کورنی کې شامله ده او ددې ژبې اصلي رېښه هم د پښتو ژبې اصلي منبع ته رسېږي او دواړې ژبې سره خویندی او د یوې مور او پې دی.

د بلوڅی کلمې معنی او رېښه

نوموړې لیکوال تر دغه عنوان لاندې لومړی

[۱] The Columbia Diking Desk Encyclopedia pp qq A-K

[۲] ۷۰۳, 1829 E-A

[۳] Fox and wag nals new Standard Dictionary of The English Language-N-V-1961

[۴] د میجر جورج مور کنسټر پوټ ۱۹۴۴

[۵] اولس کویټه بلوچستان په پښتو ژبه ص ۴۰-۴۴ س ۱۹۶۳

د محیطی تاثیر و اول اینه په مختلفو محیطونو کې د پدیدېدو په اړه په بلو بلو ژبو خبرې کوي. داسې ددې تاریخچه چې مخ پرې د اوسني کیدای چې که په دوی مختلف ژبو په دې بلو په هر ځای کې چې وي او په هر ژبه چې وپېژني د پام وړ بلو په هر ځای کې په هر ځای کې په هر ځای کې.

په اعلیٰ جمعې د خپلې مقالې په بله کره کې وایي چې د وخت ځان د حضرت حمزه په دحضرت پیغمبر د کاکا اولاده کې او ددې خبرې د اثبات په پاره یو نیم بلو څېرې راوړې مگر لکه څنګه چې وروسته اعلیٰ لیکوال پخپله هم اعتراف کوي، کوم حمزه چې په بلو څېرې شمار وایو یا بلو نو کې را اعلیٰ دی له هغه نه د حضرت حمزه په دې حمزه نه بلو څېرې دیو تنګ ستر پیکر وپېژنایو او بلو ځان بل په خپلو میر نوایکو نو وپاړې وده شو نو مو په خپلو اشعارو کې وپېژني.

په دې نوموړې ادب پراخوې خلکو ته پوهې او ددوی ژبه د ستر لید او میا او د ژبې سره یوشان څېرې او یادې وایي پدې څانګه کې اسرار لیدل کېږي او ددې نوموړې لیکوال په معلومو ما نو پورې اړه لري مگر نه پراخوېان داسې لیدل کېږي او په دې داسې او اولاده ده لکه پراخوېان سوچه بلو څانګه د پیکر او په اولاده ده.

په لاخړه وروسته له دې خبرې محاکمې په اعلیٰ جمعې د خپل رڼه رار پیکر کې کوي و وایي چې بلو څانګه اصلاً ایراني دي، مگر که چېرې دده هر ادب ایراني نه وي په دې دده خبر و نالید کوم او که چېرې بلو معنی څنګه مړ او دوی هم دده په طبیعت حساس وي اړه لري دی دده کنترول نام د لیکنو په اساس وایي چې کرد او بلو په دې مقام دی خدمت دی چې کرد د بلو څو پوه پیاوړه او د تاریخ په پورې اړه لري او ګڼې او ګڼې او بلو څو پوه پیاوړه او د تاریخ په اړه لري او د لیک په کار کې سره منفي وه لکه چې فردوسی هم په شاهنامه کې ددې ځای پرر ګوه بولي او په هغه کې د بلو څو معانی د ایران د هغه وخت له شاه سره پېژني.

هر اوس د داستان د اړخه
یکې ګوه بود سر کشیده په ماه
د ګر دشت زې همدوان راه بود
ز اوغان ولاچین و کرد بلوچ [۲]

چنون گشت دهقان دانش پزوه
که نزدیک زابل دوسه روزه راه
به یک سوی افدشت خرمگاه بود
نشسته دران دشت بسیار کسوج

بل ځای وایي:

که گشت از بلوچی جهانی آناه
بکوشید با کار دافان پیر
به ارندورنج و نه پیکر و چنگ
سوی بلوچ اندر آمد پراه

همی رفت و آگاهی آمد به شاه
یکسار بلوچ ار چندارد شهر
نبود سودمندی به اسون و رنگ
ز گفتار دهقان بر آشفته شاه

او په آخر کې داسې وایي:

زن و مر د جنگی و آودک نه ماند
منم کردن کسوج پر داشتند
بلوچی نه ماند آشکار و نهان [۱]

از ایشان فراوان و اندک نه ماند
سراسر به شمشیر بگذاشتند
بشدایمن از رنج ایشان جهان

اوس دی نو پیاغلی لیکوال پخپله قصاوت و کړې چې که چېرې موچ و او په اصطلاح امالي ایران او ددوی دار نظام او وروړ وای تاریخ وای له دومره خولو پواو بدو خاطر و نه کدی. کابل

د کوه نور الماس

او جرغي کړي او وی ده کن تار یخ لیکو لکي
لیکلی دی کله چی د الماس راجحیت ته پلاس
ورغنی وزن لی ۴۴ ماشی و .
د کوه نور قیمت

راجحیت سنگ بو وخت له شاه شجاع غځه
د پورتنی الماس قیمت پوښتنه وکړه شاه
وځنډله او وی ویل قیمت لی (بخت دی بخت)
کله چی راجحیت د شاه شجاع مال د پنی ته لیکه
لیکه نو په هغه کی لی ددی الماس د قیمت
معلومات هم ځنی و غوښتی .

په ځمکي لی په جواب کښی داسی وایکله
که یو سړی پښتانه واری و حلی غلور لی غلورو
خواو نه او یوه لی د آسمان و حواله په بشپړ
قوت سره وغورځوی او د احوالی لی په سر و زرو
او حواله و سره د کی لری لاند قیمت وراره
اړی .

دهم و رسالی حواله رات پمژندو لیکو لی
د قیمت ایدار ایس لکه پوښتنه لی کلمی ده د آلیسه
جوهری مولف لیکلی دی . که یو سړی د شاه شجاع
اور راجحیت سنگ د کوه نور د غوښتلو ملاقای
مطرحه ایدای وای او هغه وخت په پوهیدلی وای
چی شاه پدی موقع کښی له خوهری حوصلی
څخه کار واخیستی چی یو له حاضرین هک پک
ورته ولاړه .

د راجحیت سنگ طالیم د طلسمو یوه څمه

د کوه نور له ور کړی څخه دوی ورځی وروست
و شاه شجاع ته له مال د پنی سره د ملاقات کولو
اجازه ورکړه تقریباً یوه هفته لی لاله و ورسره
آیور کړی چی د کشمیر د ماکم سردار محمد عظیم خان
سره لی د خط و کتابت په تهمت سره چی حقیقت
لی هم نه درلودی بیرته د پندی خانی شومه کی .

مه اراجادی پخپله راسی زه تاسی نه ایزاره
راجحیت چی د اواز پدله پدله د اواز څخه
پور آغ د شاهدری پر خوار اړهی شوه .
ودی سره مخامخ شوه دده مالمو بیت لاس وروسته
کړ مگر د شجاع خورا د ماتی خوار و غیر ورسره
و کی و پرورش . لدی مخامخ سره کښی نښته
دواړه پته خو له ناست وده شاه شجاع د لیکه په
سیند کښی داسی لاهو لی چی په هڅه و شمدی
او د اراجاده مصایب چی پرده او دده پر مالدی
بالدی لی راوستی و د تر سره کړی دوی شمه
کډه له دې ورسره څخه به لکه دم کی د لیک
پر له غوښتی او له کاله سره به نږد او پل هی
افسوس نن هغه ورځ ده چی اوجان د بالدی
کران کوه نور زما له لاسه وزی دده پدی
اندای و کس د کوه نور په ور کړه کس لری څه
څنای پدېش شودر اراجا د صبر کاچه لیراره شوه
نولی و خپل یوه خاص نوکر ته اشاره وکړه
او په غوږ کوی پی ورته وویل چی د شاه شجاع
ته پت د کوه نور د مدعا په دو به و که هغه رسی
او شاه لی په مطلب پوهی د پچاره شاه و مشر گو
او ښکی راغلی او په ایولی آواز سره لی خپل
نوکر ته وویل نو کړ هم ولاړی کوه نور
لی په فکر کښی پدېچلی راوی او راجحیت سنگ
ته لی تسلیم کړ .

پنځم فصل

د راجحیت سنگ تر قیمت د کوه نور کوا

محمد مورحیه و لیکلی دی چی د کوه نور ورو
د راجحیت سنگ تر قیمت د ۴۸ قیراطه کم
شوی و گو مان کپری چی شاه زمان یا شاه شجاع
ده داراسی له منځی یو څه پوځی ځنی پری کړی

در نجیت سنگ په قبضه کښی د کوله ورتول

هغه وخت چې دوزیر فتح خان اورنجیت
ظالم په ماښام کښی په ۱۸۱۶ عیسوی سنه کښی
کله کور د پوښ شواو رنجیت د مقابلې لپاره
پېښور ته تللی نو شاه شجاع خوارلی سره لدی
چې دخناق په سخت مرض اخته و له مخانه سره
پوتلی اورنجیتاس پوری لاته ورسیدلی چې
دوزیر فتح خان د پېښور د خوشی کواو خبرلی
واوریدلو لدی سیمه څخه رانجیت بیرته لاهور ته
راغلی او شاه شجاع لی په را وپنځې کښی
درام سنگ نو می آر نظارت لاندی پرېښودی
هلمه دغه رام سنگ نومی سر کوزی هغه
خواری پر راوستی چې چا په سترگو هم نه وی
پودلی کهرک سنگ نومی یو بل ظالم په لی
هره ورغ ما لوله تلایښی کوله او پدی ترڅ کښی
چې به لی هر شی دېود پلاس ورغلی غلاکا وه
به لی ددی ظلم اصلي وجهه درنجیت اشاره
وه غوښته لی چې پدی ډول سره له غم مستقیمې
لاری څخه دمه لیه خاندان مشهوره یاقوت
تحلی لاس ته کی مگر افسوس چې ځه لی لاس
ته وره نوله اولی لاهور ته د پیاوړه راوستلو حکم
صادر کی .

هغه ازونی شاه لی په خورا بد حال سره
لاهور ته راوستی او په داسی زندان کښی لی
واچاوه چې پر سر د مخکی دووڅ و او علاوه
پر هغه لی یو داسی حیوان طبعته سړی پر سر
پرست کی چې دانسانیت یواثر هم پکښی نه و
شاه ته به لی هم سوال جواب په ښکته څلو سره
ورکاوه .

دی وضعیت خورا تنگ کړ او هر وخت
به لی د مخان دوزلو اراده کوله مگر چې بیا
به لی له مخانه سره فکر وکی چې مرګ به له دنیا
تیر شم نو بیرته به له عزمه څخه راوگرځیدی

چنانچه په خپلو وقایعو کښی لی اشاره هم ورته
کړې ده

دران حین از فرط ملالت جامعه را د ویر چاک
میکردم و پنجه از آژردگی بردل غمناک می
زدم چرا که از گردش فلک کج رفتار عرصه
روزگار بر من تنگ و پای افتادم از هر سو تنگ
شد و به جز فرار چاره نه جستیم آن را بستند بدم
اما با پستی و کرفتناری عوالم با بسته و کرفتنار
زیرا که ترک ایشان متافی شیوه غیرت و همت

بوده خصوص در دست چنین معاند سالتو س
احسان فراموش (مراد رنجیت سنگ) پس
لا علاج اول در تهیه کشیدن (انتظام رهائی)
عیال شدم و چنان کردم که در خفیه بیرون شهر
گامی هارا مقرر آن نمودم و به ذریعه ز نان
غربای هندو که در حرم تردد داشتند بعضی
از معتمدان را که بجهت آن مقرر بود ادا مر
شد که چهار مرتبه اهل حرم را ده ده نفر اخیر
لیاس نموده مثل زنان هندو ساکنه گاهای به
بهانه لی سیر سحر اودمی چند بغلر شنا لی
دریا بقراری که معمول آن قوم بود بر آوړ
دند و در گامی ها که منتظر آن قابو بود ند
نشا ایده بصوب لود هیاله ۴۳ آن بجهت دوستی
بادولت انگلیس جای خود می دانستم امر اردن
فرمودیم .

در نجیت سنگ ظالم د ظلمو یو له بله شمه

شاه شجاع چې خپل ډول عیال د لیاس
د بدلون په ډول سره درنجیت ظالم له حرم سرایه
څخه وېستل پر پنځم واری بالدی د ایت راز
معلوم شواو چوپړ بالود شاه شجاع و ډو کی
زوی رنجیت ته د پالندې کی هغه پسه قهره
د توری بیا

دفی عالم الرویا له عربی کتابة خنجه

ایکونلکی جبران خلیل جبران

مترجم (نجیب)

دخوب په عالم کښی

په یوه اوږده شپه څر چې د مخکې پر مخ
باندې د ظلمت اور غادر غوږ پیدای او ټول
کائنات درانه خوب وړی وه زه دخوب له بستره
څخه مخ سمندر پر اور په غایدم په لار کښی
می نه غانه سره ویل (سمندر خو نه پیدای نو
څنگه ای د او پښتوب وویښ روح نه تعزیت دی)
په همدې چرته کښی روان وم اړخو چې د
سمندر و غاړی ته ور سېدم هلته می روڼی او په
واپدای چې سپین څنگ ای د پانغوندي په څېر
سره پر مخ باندې خپور و په شور کي به د غرو له
لوړی سطح څخه را پیدای او په تژدو نوا حیو
کښی به داسی خپر پدای چې تا به ویل د ښکلی
بی مخی پدای پر مخ خپر سا لورا غوږ ندای
د غوږ د ښکرو جوش و خروش او د کالینا تو
و پخپل سووقوای ته حیرت یو وېم او په دې
فکر کښی شوم چې یا الهی دا څه سوردی چې
سماهی د اقواوی نه باده سره په تیزی کښی
ملگری دی کله ایاله اور غوږ څو لکی غره سره
د سړی لاسی په څیر سر ښکاره شی یو وخت د گل
په پانغو کښی خندا او بل وخت په ستر څو کښی
ژړاشی .

ددی اند پښو په حین کښی می نا غایه له
له خ سره نهژدی و درواښا حو ته پام شو چې پر
یوه غټه کر کښی باندی ناست وه نه سوه رامنځ ته
چې د څنگ لار کي پردې ددوی مرموز پدلو له
مستور کړه او که ئی نه وه کړی خو په هر حال
ماده وی و خواته خپل قدمونه چا پک کړه
مگر یو دم بی ارادی ودرېدم او په یوه سحری
قوه سره می عزم جامد او دروځ خیال می بدلون
پیدا کړ .

له هغو اشباحو څخه یو ودرېدی او په مرموز
آواز سره ئی د بحر له اعماقو څخه داسی ویل
(ژوند بېله محبت څخه دهغی وانی په څیر سره

دی چې میوه او گلان نه لری او حب بیا بیا
جمال له څخه دای عطره گل او بی تخمه میوی
حیثیت لری ژوند، حب، او جمال هغه اقاویم
نلا ته دی چې په یوه واحد مستقل ذات کښی
نه تغیر قېلوی او له د ا انفصال لرو لکی کوی
آردی خو لږ و وینا و وروسته هغه سمدستی
کښی نستی او بل یو ولاړ شو او په داسی مرموز
ټول سره ئی چې تا به ویل لری، لری او په
په پوری خپل مطلب په دې ټول سره ادا کړ
(ژوند بېله تمر د څخه د هغو فصاحو حیثیت لری
چې بېرلی بکښی نه وی تمر د بیا بیا له څخه
دو چې صحرا بېرلی دی چې لطافت او فواضی
ئی هېڅ فایده نه ورنه کوی (زه حیات، تمر د
او حق دوی اقاویمه بولم چې په یوه واحد ذات
کښی نه تغیر قېلوی او له انفصال) .

ده چې بېله وینا څخه کړه درېم ولاړ شو او
د تالندی د غوږ و می په څیر سره ئی داسی ویل :
حیات بېله آزادی څخه بی روحه جسم دی او
حریت بیا بیا له فکر څخه د مشوش روح حیثیت
لری (زه بیا حیات، حریت، او فکر پخپل واحد
ذات کښی دوی اقاویمه بولم چې نه مضمحل
کېږی او نه زوال پیدا کوی بلکه ابدی دی .
په انو درې سره اشباح په یوه سلاو درېدل
او په کلپه سره ئی دا ویل حب، تمر د، او حریت
دخدای مظاهرو دی .

دوی چې دا ویل زما سترگی سره ور غلې چې
خلاصی می کړی غوږ له بحر څخه می پل شی
ونه لیدی چې او به ئی سر ته کار و څخه و ا هه او
په شر شر به پدای ژر و هغی لویې ډبرې ته چې هغه
دری اشباح ر ناست وه ورنهژدی شوم څو ک
می وانه لیده بلکه د بخار بولوی ستون می
تر ستر څو شو چې سړی و آسمان ته جگ شوی و .

نور می مه زهیره

شبی او ورغی به انتظار کنی را باندی
تهر پری .

نه پیره انتظار می سترگی وچی شوی .
ستا د مالدو سترگو، گلابی رخسار، اناری
شونیا نو او اریو ورغی و تصور هر گری نوی
لوی رنج راته پهنوی .

ستا د زده و و و لکی شیرین آواز به ارو بندو
پسی می غو و نه ستری شوه .

ستا هخه د نازنگی چی را به پادشاهی پرمی
زو کلو ی، او د یوه تازه درد و خوانه می
ره نمالی کوی .

ستا د غویندلو پیر فریاد او التجا می
خوله ستری کپی او اضافه ملگری نه راسره
کوی .

ستا د مولدلو به تلاب پسی می د بدن لوله
غری ستری او ستومانه دی .

ستا د بهلانه غرنی و و لکی غمونه اضافه
زما به داو و و کی و و (نه) کپی د استوگی
طاقت له لری .

لویه پیره عاجزی در تله و ایم : « دا ستمو نه
بس کړه » .

نور می مه زهیره .

که دی دا ستمو نه را غنچه و له گر زدل زه
به هره ورغ دیوه جهان غمونو سره مخامخ
کپرم : او ته به به «ستمگره» سره مشهوره
شی .

ددی دا غدارو زه و غنچه و بهر پیره او خپل

پیرین زده دی لرم کړه : زه بهر پرم چی دا
ستمدلی به دی دنیا یست و مایه ته زلزله شی
او در و به لې لوی .

کیرانی محبوبی ا پدی بی ددانه بنا یست
مخاطا وزه : راشه راسره پخلا نه ، او د
محبت لاس دی به لاس کنی را که .

پدی خوینی مه کوه، چی ستا د لاسه او مین
پرهار زده، ستا د لو او آله و گریزی .

پدی خوینی مه کوه، چی دیو زه و سترگی
د او پکو غنچه و کی وی .

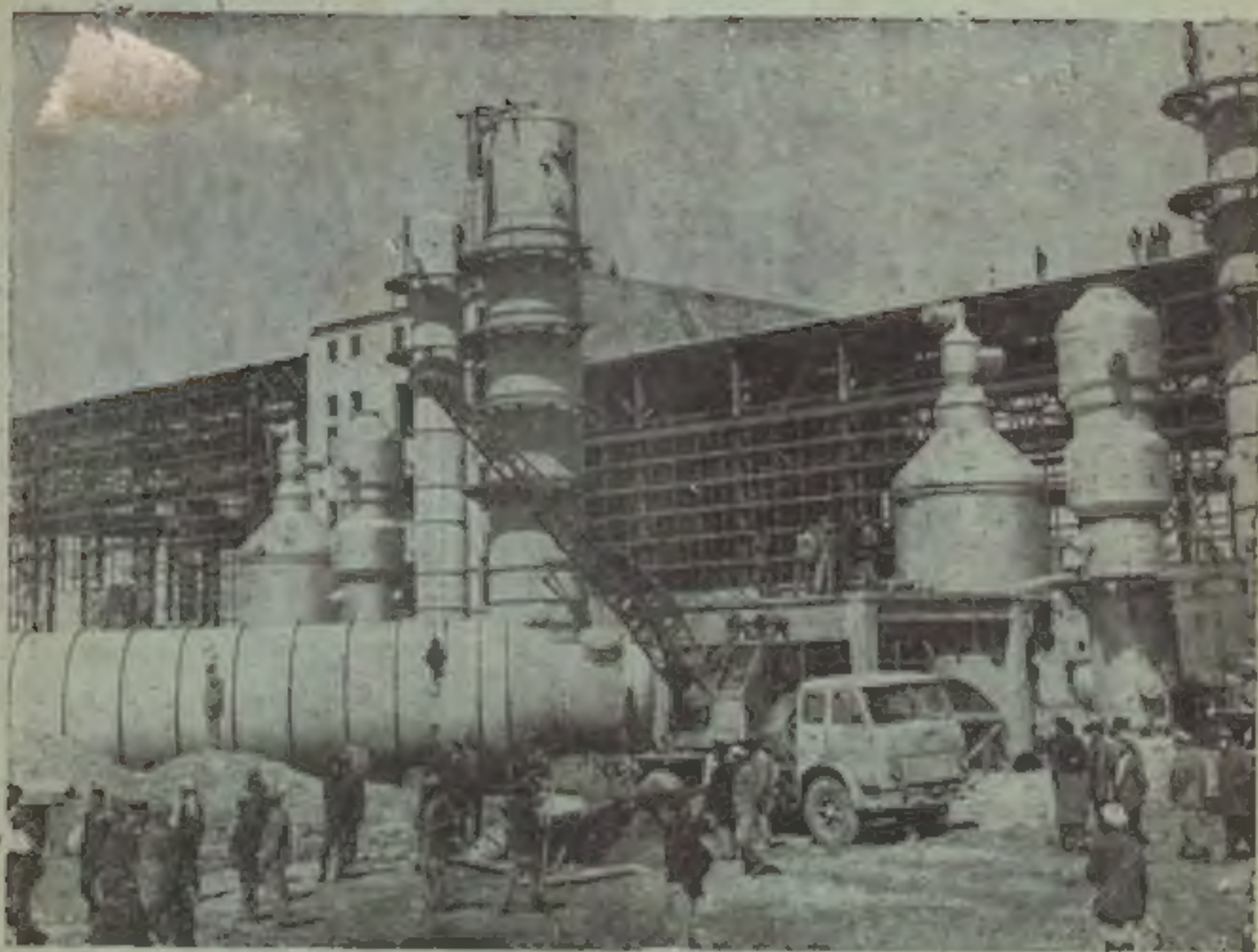
به دی خوینی مه کوه، چی ستا د لاسه یو
مین د جنون به کپی کپی محاصره کپری .

آخر رحم و کړه : دایې پړوالی او استغنا
خپله پشه مه گرغوه .

وهم را لوی پری چی ستا بی درما له غمونه
به ما هم د هلاکت و کندی ته شهوه کپی .

لو به تکر پدی سر غویندنه در غنچه کوم چی
به لنون ته خاتمه وړ کړه او د نور می مه زهیره .

غلام فاروق انورزی

په مزار شريف كښې د كېمياوې سرې د جوړولو، او د اېرېنشا د توليد د فابريكې يوه برخه چې
 دهيواد د شمالي سيمو د لويو صنايعي تاسيساتو د جملې څخه دى. د كېمياوې سرې د فابريكې
 كلنې توليدى ظرفيت ۷۱ زره ټنه مايع امونيا ده چې له هغې څخه ۱۳۵ زره ټنه (ازوټي) سره
 لاس ته راځي، د حرارتي فابريكې د اېرېنشا ظرفيت ۴۰ زره كيلو ټنه اټكل شوى دى.